

รูปแบบการส่งเสริมสุขภาพพระสงฆ์ในสถานการณ์โควิด-19
ในจังหวัดนครราชสีมา*

THE MODEL TO PROMOTE HEALTH OF MONKS
IN SITUATION COVID-19 IN NAKHON RATCHASIMA PROVINCE

พระสมุห์ธงชัย สุนทรจาโร

Phrasamuh Thongchai Sundaracaro

พระมหาวรเมธ เตชธมโม

Phramaha Worameth Techadhammo

พระวิชาญ จันทสาโร

Phra Wichan Candasro

พระใบฎีกาบุญส่ง ปุญญาภาโค

Phrabaideeka Boonsong Punyabhago

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา

Mahachulalongkornrajavidyalaya University Nakhon Ratchasima Campus, Thailand

E-mail: joybenyapajoy@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพทั่วไปและปัญหาอุปสรรคการส่งเสริมสุขภาพพระสงฆ์ในสถานการณ์โควิด-19 จังหวัดนครราชสีมา 2) ศึกษาการขับเคลื่อนส่งเสริมสุขภาพพระสงฆ์ในสถานการณ์โควิด-19 จังหวัดนครราชสีมา 3) นำเสนอรูปแบบการส่งเสริมสุขภาพพระสงฆ์ในสถานการณ์โควิด-19 จังหวัดนครราชสีมา โดยใช้รูปแบบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยคัดเลือกแบบเจาะจงผู้มีส่วนเกี่ยวข้องด้านพระพุทธศาสนา สาธารณสุข องค์กร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จำนวน 18 รูป/คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการพรรณนาความ ผลการวิจัยพบว่า 1) พระสงฆ์ในจังหวัดนครราชสีมา มีการส่งเสริมความรู้ในการดูแลสุขภาพ รวมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องป้องกันและจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพพระสงฆ์ ปัญหาที่พบคือการปฏิบัติศาสนกิจในช่วงสถานการณ์โควิดเป็นไปด้วยความยากลำบาก 2) การขับเคลื่อนส่งเสริมสุขภาพพระสงฆ์ในสถานการณ์โควิด ทำการพัฒนาความรู้ช่วยเพิ่มความสามารถของบุคลากรในการทำงานให้มีประสิทธิภาพ สร้างภาคีเครือข่ายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกับคณะสงฆ์ทำงานส่งเสริมสุขภาพ จัดหางบประมาณในการสนับสนุน

* Received January 6, 2022; Revised January 20, 2022; Accepted February 15, 2022

จัดตั้งกลุ่มพระสงฆ์แกนนำขับเคลื่อนธรรมนุญสุขภาพพระสงฆ์อย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรม

3) รูปแบบส่งเสริมสุขภาพพระสงฆ์ในสถานการณ์โควิด-19 จังหวัดนครราชสีมา ด้านการดูแลสุขภาพ มีการจัดการป้องกันและตรวจวัดอุณหภูมิป้องกันผู้เข้ามาทำบุญที่วัด ตลอดเวลา ด้านชุมชนและสังคม ดูแลปฏิภนจากพระสงฆ์ หน่วยงานสาธารณสุขและผู้นำชุมชน อสม. ตั้งหน่วยคัดกรองเบื้องต้นและออกให้คำแนะนำแก่พระสงฆ์ในการป้องกัน Covid-19 ด้านพระสงฆ์เป็นผู้นำด้านสุขภาพของชุมชนและสังคม วัดเป็นศูนย์กลางจิตใจของประชาชน ในยามยาก ในช่วงสถานการณ์ Covid-19 วัดเป็นธรรมาภรณ์ในการจัดฌาปนกิจศพผู้ติดเชื้อ และอำนวยความสะดวกให้กับญาติของผู้เสียชีวิต

คำสำคัญ: รูปแบบ, การส่งเสริมสุขภาพ, พระสงฆ์, โควิด-19

Abstract

The objectives of this research article are to: 1) Study the general condition and problems and obstacles in promote the health of monks in the situation of COVID-19 in Nakhon Ratchasima Province. 2) Study the driving and promote the health of monks in the situation of COVID-19 in Nakhon Ratchasima Province 3) Present a model for promote the health of monks in the situation of COVID-19 in Nakhon Ratchasima Province. by using model a qualitative research method. Key informants 18 people by selectively selecting people who are involved in Buddhism, public health, organizations and related agencies. Analyze the data by describing. The results showed that; 1) Monks in Nakhon Ratchasima have promoted knowledge on health care. Cooperate with relevant agencies to prevent and organize activities to promote the health of monks. The problem encountered was that it was difficult to practice the religion during the COVID-19. 2) The driving and promote the health of monks develop knowledge to increase the ability of personnel to work effectively create a network of related agencies together with the Sangha to work on health promotion provide a budget to support establishment of a group of monks who lead to drive the constitution on monks health in a concrete way. 3) A model for promote the health of monks in the situation of COVID-19 in Nakhon Ratchasima Province health care there are preventive measures and temperature checks to prevent people who come to make merit at the temple all the time. Community and society take care of monks public health unit and community leaders has set up a screening unit

and issuing advice to monks on how to prevent Covid-19. Monks are leaders in the health of the community and society. The temple is the center of people's minds in difficult times. During the Covid-19 situation the temple is a burden for organizing the funeral of infected people and facilitate the relatives of the deceased.

Keywords: Model, Promote Health, Monks, COVID-19

บทนำ

การระบาดของโควิด-19 ในประเทศไทย ดำเนินอยู่ในประเทศไทยตั้งแต่วันที่ 13 มกราคม 2563 และเป็นส่วนหนึ่งของการระบาดทั่วโลกของโควิด-19 โดยประเทศไทยเป็นประเทศแรกที่พบผู้ป่วยยืนยันโควิด-19 รายแรกนอกประเทศจีน การคัดกรองผู้เดินทางเข้าประเทศพบผู้ป่วยประปรายตลอดเดือน ซึ่งเป็นผู้ที่เดินทางมาจากหรือเป็นผู้พำนักอยู่ในประเทศจีนแทบทั้งสิ้น จนเมื่อวันที่ 31 มกราคม 2563 ถึงมีรายงานว่าพบผู้ป่วยที่ติดเชื้อจากการแพร่เชื้อในประเทศเป็นครั้งแรก จำนวนผู้ป่วยในวันที่ 8 มกราคม 2565 ประเทศไทยมีผู้ติดเชื้อยืนยันสะสมทั้งสิ้นจำนวน 2,251,267 ราย โดยผู้ติดเชื้อรายใหม่มีจำนวน 8,263 ราย เป็นการติดเชื้อในประเทศ 7,912 ราย ต่างประเทศ 351 ราย ซึ่งถือว่าจำนวนผู้ป่วยยังมีน้อยกว่าการระบาดในช่วงปี 2564 แต่ยังคงพบผู้ติดเชื้อจากการค้นหาเชิงรุกในชุมชนและผู้ป่วยที่เข้ามาตรวจในสถานพยาบาลอย่างต่อเนื่อง (กรมควบคุมโรค, 2565) การดูแลตัวเองให้ปลอดภัยจากการติดเชื้อ ด้วยวิธีการล้างมือบ่อย ๆ ลดการไม่ออกไปพบปะผู้คนแออัดในพื้นที่เสี่ยง ปฏิบัติตามคำแนะนำของแพทย์ ช่วยให้การระบาดจบเร็วยิ่งขึ้น (พิริยะ ผลพิรุฬห์, 2563) ภายใต้วามร่วมมือของประชาชนทุกคนทั้งชาวบ้านและพระสงฆ์ โดยรูปแบบและกิจกรรมการส่งเสริมเพื่อให้พระสงฆ์ได้เป็นอยู่มีการเจ็บป่วยน้อยอาศัยการส่งเสริมสุขภาพด้านอาหารและโภชนาการ รวมถึงการสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรคในระดับปฐมภูมิ (พระราชปริยัติ และคณะ, 2562) เพื่อให้พระสงฆ์ได้รับการส่งเสริมสุขภาพให้มีสุขภาพแข็งแรงพร้อมทำกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา นั้นหมายถึงพระสงฆ์มีภาวะของความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกายทางจิตใจ ทางปัญญา เชื่อมโยงเป็นองค์รวมอย่างสมดุล พร้อมเผชิญกับการระบาดของโควิด-19 (พินิจ ลาภธนานนท์, 2563) สภาวะปัจจุบันการดำเนินชีวิตของประชาชนได้มีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมเป็นอันมากเนื่องจากเกิดปัญหาการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ทำให้การดำรงชีวิตของประชาชนต้องต่อสู้ดิ้นรนมากยิ่งขึ้น จึงจำเป็นต้องมีผู้มิบทบาทรับผิดชอบและหาทางช่วยเหลือประชาชนที่ได้รับความเดือนร้อนในสถานการณ์ที่เกิดขึ้น (พระครูนนทมงคล วิศิษฐ์, 2559) พระสงฆ์ในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคม เป็นศูนย์รวมความศรัทธาของชุมชนและเป็นที่ยอมรับของชุมชน จึงต้องนำวิกฤตในสถานการณ์นี้มาเป็นโอกาสเพื่อได้ช่วยเหลือสังคม

ให้เป็นที่พักทางใจของประชาชนและเป็นกำลังสำคัญส่วนหนึ่งที่จะช่วยบรรเทาทุกข์ให้ประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อน เช่น ช่วยบริจาคอาหาร น้ำดื่ม หน้ากากอนามัย เป็นต้น เพื่อให้สังคมอยู่อย่างร่มเย็นเป็นสุข มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน บทบาทของพระสงฆ์จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะทำให้สังคมอยู่เป็นสุขร่มเย็น (พระณัฐวุฒิ พันทะลี, 2563)

“ธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์” ฉบับแรกของประเทศไทย ที่จะมาช่วยกำหนดแนวทางการทำงานสุขภาพพระสงฆ์อย่างชัดเจน ทั้งนี้ ธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์แห่งชาติ มีหลักปฏิบัติประกอบด้วย 5 หมวด 37 ข้อ คือ หมวดที่ 1 ปรัชญาและแนวคิดหลักของธรรมนูญสุขภาพของพระสงฆ์แห่งชาติ หมวดที่ 2 พระสงฆ์กับการดูแลสุขภาพของตนเองตามหลักพระธรรมวินัย หมวดที่ 3 ชุมชนและสังคมกับการดูแลสุขภาพพระสงฆ์ที่ถูกต้องตามหลักพระธรรมวินัย หมวดที่ 4 บทบาทพระสงฆ์ในการเป็นผู้นำด้านสุขภาพของชุมชนและสังคม และหมวดที่ 5 การขับเคลื่อนธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์แห่งชาติสู่การปฏิบัติ สำหรับบทบาทของวัดและพระสงฆ์ในสถานการณ์วิกฤตโควิด-19 ภายใต้การขับเคลื่อนธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์แห่งชาติ แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ 1) การดูแลด้านสุขภาพกันเองของพระสงฆ์ และการร่วมดูแลชุมชน 2) การสนับสนุนให้เกิดการจัดตั้งศูนย์โควิดชุมชนระดับอำเภอ (Community Isolation: CI) ซึ่งเป็นได้ทั้ง CI ของพระด้วยกันเอง หรือการใช้พื้นที่วัดเป็นฐานเพื่อจัดตั้ง CI ของชุมชน 3) การระดมปัจจัยและสิ่งสนับสนุนในพื้นที่ และ 4) การช่วยเหลือญาติโยมในช่วงท้ายของชีวิต และการ “ปลูก - ปลูก” เยียวยาจิตใจของครอบครัวผู้สูญเสีย (สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ, 2564)

ดังนั้นในฐานะผู้ศึกษาวิจัยเป็นหนึ่งในพระสงฆ์ จึงสนใจศึกษารูปแบบการส่งเสริมสุขภาพพระสงฆ์ในสถานการณ์โควิด-19 จังหวัดนครราชสีมา โดยมุ่งประโยชน์ต่อคณะสงฆ์ในการตระหนักถึงความสำคัญในการดูแลสุขภาพตนเองอย่างถูกต้อง มีการปฏิบัติตนเองเมื่อเกิดปัญหาสุขภาพได้อย่างถูกต้อง เพราะพระสงฆ์ที่อยู่ในฐานะเป็นผู้ปกครองสงฆ์โดยพระธรรมวินัยและจารีตประเพณีอีกด้วย ควรเป็นแบบอย่างที่ดีในการดูแลสุขภาพทางร่างกายทางจิตใจ รวมทั้งเรื่องอื่นอีกด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปและปัญหาอุปสรรคการส่งเสริมสุขภาพพระสงฆ์ในสถานการณ์โควิด-19 จังหวัดนครราชสีมา
2. เพื่อศึกษาการขับเคลื่อนส่งเสริมสุขภาพพระสงฆ์ในสถานการณ์โควิด-19 จังหวัดนครราชสีมา
3. เพื่อนำเสนอรูปแบบการส่งเสริมสุขภาพพระสงฆ์ในสถานการณ์โควิด-19 จังหวัดนครราชสีมา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษารูปแบบการส่งเสริมสุขภาพ พระสงฆ์ในสถานการณ์โควิด-19 ในจังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยคัดเลือกแบบเจาะจง โดยแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 เจ้าคณะปกครอง จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 4 รูป กลุ่มที่ 2 นักวิชาการทางการจัดการเชิงพุทธ จำนวน 4 รูป/คน กลุ่มที่ 3 พระอาสาส่งเสริมสุขภาพประจำวัด จำนวน 5 รูป กลุ่มที่ 5 ข้าราชการหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จำนวน 5 คน รวมจำนวน 18 รูป/คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบ สัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง โดยการนำผลการศึกษาลักษณะทั่วไปและปัญหาอุปสรรคการส่งเสริมสุขภาพพระสงฆ์ในสถานการณ์โควิด-19 จังหวัดนครราชสีมา มาเป็นตัวกำหนดกรอบความคิดครอบคลุมเนื้อหา รูปแบบการส่งเสริมสุขภาพพระสงฆ์ในสถานการณ์โควิด-19 จังหวัดนครราชสีมา การตรวจสอบและหาคุณภาพของแบบสัมภาษณ์ โดยนำแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านความเห็นชอบจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้าน พระพุทธศาสนา จำนวน 1 รูป ผู้เชี่ยวชาญด้านสาธารณสุข จำนวน 1 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัย จำนวน 1 คน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) แล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถาม (Index of Item Objective Congruence, IOC) ทั้งนี้แบบสัมภาษณ์มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.60 - 1.00 โดยมีแนวคำถาม ดังนี้ สภาพทั่วไปของการส่งเสริมสุขภาพพระสงฆ์ในสถานการณ์โควิด-19 จังหวัดนครราชสีมา เป็นอย่างไร

3. วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพทั่วไปและปัญหาอุปสรรคการส่งเสริมสุขภาพพระสงฆ์ ในสถานการณ์โควิด-19 จังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยได้มีการเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิด้วยวิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกซึ่งเป็นคำถามแบบมีโครงสร้างจากผู้ให้ข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิผู้วิจัยได้ทำการศึกษาแนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องซึ่งได้จากการศึกษาค้นคว้า รวบรวมเอกสาร หนังสือ วิทยานิพนธ์และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากในประเทศ รวมถึง การศึกษาข้อมูลจากสื่อทางอินเทอร์เน็ต หน่วยงานของภาครัฐ และเอกชน โดยที่ผู้วิจัยต้องทำการสัมภาษณ์ไปตามคำถามที่กำหนดไว้ในแบบสัมภาษณ์ ซึ่งผู้วิจัยจะสัมภาษณ์ตามที่กำหนดไว้เท่านั้น และผู้วิจัยจะใช้แบบสัมภาษณ์ซึ่งเป็นคำถาม ในการสัมภาษณ์และจดบันทึกข้อมูล และบันทึกเสียงตามคำบอกของผู้ถูกสัมภาษณ์

ระยะที่ 2 ศึกษาการขับเคลื่อนส่งเสริมสุขภาพพระสงฆ์ในสถานการณ์โควิด-19 จังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยได้มีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล การขับเคลื่อนส่งเสริมสุขภาพพระสงฆ์ในสถานการณ์โควิด-19 จังหวัดนครราชสีมา โดยใช้การ

จดบันทึก การบันทึกเสียง และการบันทึกภาพ ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง และดำเนินการสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้

ระยะที่ 3 นำเสนอรูปแบบการส่งเสริมสุขภาพพระสงฆ์ในสถานการณ์โควิด-19 จังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสนทนา กลุ่มเฉพาะ เพื่อนำเสนอรูปแบบการส่งเสริมสุขภาพพระสงฆ์ในสถานการณ์โควิด-19 จังหวัดนครราชสีมา โดยติดต่อประสานงานผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อขอความร่วมมือใน การสนทนากลุ่มเฉพาะ พร้อมชี้แจงรายละเอียด วัตถุประสงค์ ขั้นตอน กระบวนการ สถานที่ วัน และเวลา ในการสนทนากลุ่ม และจัดเตรียมแบบสนทนากลุ่มสนทนาเฉพาะกลุ่ม ให้กับผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน ผู้วิจัยดำเนินการสนทนาด้วยตนเอง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล และนำข้อมูลจากที่ได้จากการสัมภาษณ์มาแยกประเด็นตามแต่ละประเด็น แล้วนำมาเปรียบเทียบความเหมือนหรือความแตกต่างของผู้สัมภาษณ์แต่ละคน ก่อนจะนำข้อมูลนั้นไปวิเคราะห์ และสรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ

5. จริยธรรมในมนุษย์ ผู้วิจัยเสนอโครงร่างวิทยานิพนธ์เพื่อพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ โดยคณะกรรมการจริยธรรมสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และชี้แจงรายละเอียดของการพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่างไว้เป็นลายลักษณ์อักษรในหนังสือแนบสอบถามของการวิจัย โดยบอกวัตถุประสงค์ของการวิจัย ประโยชน์ของการเข้าร่วมการวิจัย การรักษาความลับ และการนำเสนอผลการศึกษาในภาพรวมที่ไม่สามารถเชื่อมโยงถึงตัวบุคคลได้ พร้อมทั้งแนบใบยินยอมการเข้าร่วมการวิจัยไปกับแบบสัมภาษณ์ ในการวิจัยครั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างสามารถหยุดหรือปฏิเสธการเข้าร่วมการวิจัยได้ตลอดเวลา ซึ่งการปฏิเสธครั้งนี้จะไม่มีผลกระทบใด ๆ ต่อกลุ่มตัวอย่าง

ผลการวิจัย

1. ผลการวิจัยสภาพทั่วไปและปัญหาอุปสรรคส่งเสริมสุขภาพพระสงฆ์ในสถานการณ์โควิด-19 จังหวัดนครราชสีมา พบว่า

1.1 สภาพทั่วไปการส่งเสริมสุขภาพพระสงฆ์ในสถานการณ์โควิด-19 จังหวัดนครราชสีมา พบว่า จังหวัดนครราชสีมาทำการตรวจค้นหา ผู้ป่วยโควิด-19 เร่งค้นหาผู้ติดเชื้อเชิงรุก นำเข้าสู่ระบบรักษา ทั้งผู้ที่ไม่ป่วยหรือป่วยให้แต่ละอำเภอและพื้นที่เสี่ยง โดยทำแผนค้นหากลุ่มเสี่ยง แต่ละพื้นที่ในบุคลากร เรือนจำ ผู้คุม แท็กซี่ ชั้บรถ สาธารณะ แรงงานต่างด้าว ผู้อยู่ในชุมชนแออัด โดยสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครราชสีมา และสถานบริการสาธารณสุขในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมาจะเก็บตัวอย่าง นำส่งศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ที่ 9 นครราชสีมา แล้วสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครราชสีมา จะเป็นผู้รวบรวมให้กรมควบคุมโรคต่อไป ทั้งนี้

เพื่อเร่งค้นหาผู้ติดเชื้อเชิงรุก นำเข้าสู่ระบบรักษาให้คงมาตรการระดับองค์กรและบุคคล เพื่อลดความเสี่ยงการแพร่ระบาดโควิด-19 ภายหลังจากที่รัฐบาลผ่อนปรนมาตรการทางสังคมภาคบังคับ และจากสถานการณ์ดังกล่าวคณะสงฆ์จังหวัดนครราชสีมา ออกประกาศ เรื่องมาตรการควบคุมการแพร่ระบาดของโควิด-19 สำหรับพระภิกษุสามเณร โดยกำหนดให้คณะสงฆ์จังหวัดนครราชสีมา ดำเนินการตงงานกิจกรรมทางพระศาสนาที่มีประชาชนมาร่วมงานเป็นจำนวนมาก เช่น งานวัด งานประจำ ทอดผ้าป่า งานประเพณีต่าง ๆ จนกว่าจะมีประกาศเป็นอย่างอื่น ขอให้เจ้าอาวาสวัดทุกวัด หมั่นตรวจตราและแนะนำให้พระภิกษุ สามเณร ภายในวัดสวมหน้ากากอนามัย ขณะที่มีความจำเป็นต้องไปในที่ชุมชนหรือขณะออกมารับบิณฑบาต พร้อมทั้งใช้แอลกอฮอล์เจลล้างมือ หากมีอาการผิดปกติ มีไข้ ร่วมกับอาการระบบทางเดินหายใจ ให้รีบพบแพทย์ทันที หรือติดต่อสายด่วนกรมควบคุมโรค 1422 ตลอด 24 ชั่วโมง เพื่อขอรับความช่วยเหลือ และอย่าเชื่อข่าวลือทางทุกช่องทาง และขอความร่วมมือวัดที่เป็นศูนย์กลางชุมชน และวัดท่องเที่ยวของจังหวัด ทำความสะอาดบริเวณพื้นที่ศาสนสถาน รวบบันได พื้นที่อื่น ๆ ที่เสี่ยงต่อการแพร่ระบาดของโรค พร้อมจัดแอลกอฮอล์เจลล้างมือให้เพียงพอ

ข้อมูลการให้สัมภาษณ์ “สำหรับผู้ที่เสียชีวิตรายแรกที่เป็นพระภิกษุสงฆ์ อายุ 73 ปี พระลูกวัดบ้านโนนประดู่ ตำบลโนนประดู่ อำเภอสีดา ติดเชื้อมาจากโยมลูกชายที่เดินทางมาจากกรุงเทพฯ ที่กลับมาเยี่ยมหลวงพ่ที่วัด เมื่อวันที่ 15 เมษายน ที่ผ่านมานั้น โยมลูกชายได้เดินทางกลับกรุงเทพฯ และตรวจพบเชื้อในเวลาต่อมา ขณะที่ตัวหลวงพ่เริ่มมีอาการป่วยเมื่อวันที่ 30 เมษายน เข้ารักษาตัวที่โรงพยาบาลสีดา โดยแพทย์ตรวจพบติดเชื้อโควิด และส่งต่อไปรักษาตัวที่โรงพยาบาลมหาราชนครราชสีมา และได้มรณภาพลงเมื่อวันที่ 4 พฤษภาคม 2564 โดยผู้ป่วยรายนี้มีภาวะโรคปอดอยู่ก่อนแล้ว” (ภาวินี สุกันธมาศ, 2564)

1.2 ปัญหาอุปสรรคการส่งเสริมสุขภาพพระสงฆ์ในสถานการณ์โควิด-19 จังหวัดนครราชสีมา พบว่า การดำเนินชีวิตของพระสงฆ์ได้มีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมเป็นอันมากเนื่องจากเกิดปัญหาการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 พระสงฆ์ต้องป้องกันตัวเองพยายามที่จะดูแลสวมหน้ากากอนามัย เว้นระยะห่างให้มากขึ้นกับญาติโยม ต้องระมัดระวังมากขึ้น กลับจากบิณฑบาตต้องดูแลความสะอาดก่อนเข้าวัด อีกวิธีหนึ่งคือ ให้ญาติโยมเข้ามาที่วัดใช้การคัดกรองเพื่อความปลอดภัยและป้องกันให้พระไม่เป็นกลุ่มเสี่ยง หรือหากฆราวาสจะมาสันทนาธรรมกับพระสงฆ์ ควรหลีกเลี่ยงการพบปะต่อหน้า ควรจะใช้สื่อออนไลน์หรือใช้โทรศัพท์ในการปรึกษาจะเป็นการป้องกันได้เป็นอย่างดี

ข้อมูลการให้สัมภาษณ์ “ขณะนี้ทางมหาเถรสมาคมได้ทำจดหมายขอความร่วมมือจากวัดทั้งหมด งดทำกิจกรรมที่ต้องมีคนมาร่วมงานเป็นจำนวนมาก ไม่ว่าจะเป็นงานบวช งานศพ งานประเพณีต่าง ๆ หรือวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาที่ต้องมีงานบุญก็ขอให้งดไว้ก่อน แต่ก็ไม่ได้ห้ามทั้งหมด คือขอให้มองว่างานไหนสำคัญและจำเป็นก็ขอให้จัดได้เช่น งานบวช

งานศพ แต่ขอให้ผู้มีมาร่วมงานน้อยที่สุดและขอให้ใช้โซเซียลเน็ตเวิร์กแทนการมาร่วมงาน หรือให้ใส่ซองมาร่วมทำบุญก็ได้” (สุเชาว์ ตริวิเศษ, 2564)

2. ผลการวิจัยการขับเคลื่อนส่งเสริมสุขภาพะพระสงฆ์ในสถานการณ์โควิด-19 จังหวัด นครราชสีมา พบว่า 1) ด้านความรู้ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครราชสีมา และสถานบริการสาธารณสุขในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา มีการให้ความรู้ในเรื่องของการสวมหน้ากากอนามัย การแนะนำเน้นให้ล้างมือด้วยสบู่ หรือเจลแอลกอฮอล์บ่อย ๆ ปิดปากจมูกด้วย กระดาษทิชชู ทุกครั้งที่ไอจาม หลีกเลี่ยงการอยู่ใกล้ชิดบุคคลอื่นในที่ปกาศัยโดยเฉพาะผู้สูงอายุ ผู้ป่วย โรคเรื้อรัง และอยู่ห่างจากคนอื่นไม่น้อยกว่า 1 - 2 เมตร หรือ 1 -2 ช่วงแขน ใช้เวลาพบปะผู้อื่นให้สั้นที่สุด แยกของใช้ ส่วนตัวไม่ใช้ร่วมกับผู้อื่น รวมทั้งให้แยกทำความสะอาด แยกแก้ว น้ำดื่มเฉพาะด้วย 2) ด้านการปฏิบัติ วัดที่รับประกอบพิธีฌาปนกิจศพผู้ป่วยโควิด-19 ของจังหวัดนครราชสีมา โดยหากมีผู้ป่วยโควิด-19 ที่รักษาตัวอยู่ที่โรงพยาบาลในพื้นที่จังหวัด นครราชสีมา เสียชีวิตลงทางโรงพยาบาลจะรีบประสานชุดกู้ภัยเฉพาะกิจของมูลนิธิศูก 31 นครราชสีมา ให้รีบเคลื่อนย้ายและนำส่งร่างผู้ป่วยโควิด-19 ที่เสียชีวิต ไปประกอบพิธีประชุมเพลิงที่วัดโดยเร็ว ซึ่งพระสงฆ์และวัดจะเป็นที่พึ่งสุดท้ายในการนำร่างผู้เสียชีวิตมาประกอบพิธี 3) ด้านบริการสุขภาพและสวัสดิการ การบริการสาธารณสุขสำหรับพระสงฆ์ที่ได้รับการบริการ อย่างทั่วถึง วัดในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา ได้นำหน้ากากอนามัย ที่สมเด็จพระสังฆราช ทรงประทานมาให้กับพระภิกษุสงฆ์ สามเณร ในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา เพื่อให้พระภิกษุสงฆ์ สามเณร ได้สวมใส่ป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 โดยแจกจ่ายให้กับพระภิกษุ สามเณร ที่อาศัยอยู่ภายในวัด เนื่องจากแต่ละวัดมีพระภิกษุสงฆ์ สามเณร จำวัดอยู่เป็นจำนวน หลหลายรูป และมีการประกอบศาสนกิจร่วมกันอยู่เป็นประจำ นอกจากนี้ยังต้องพบปะกับญาติ โยมที่คอยใส่บาตรทุกวัน ดังนั้นเพื่อเป็นการป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 จึงได้นำหน้ากากอนามัยและเจลแอลกอฮอล์มาถวายพระสงฆ์

3. ผลการวิจัยนำเสนอรูปแบบส่งเสริมสุขภาพะพระสงฆ์ในสถานการณ์โควิด-19 จังหวัดนครราชสีมา พบว่า 1) ด้านการดูแลสุขภาพ รูปแบบพึ่งพาตนเองพระสงฆ์ใน สถานการณ์โควิด-19 จังหวัดนครราชสีมา พระสงฆ์บางวัดอาจต้องงดบิณฑบาตหลัง สถานการณ์โควิด-19 ยังระบาดต่อเนื่อง อีกทั้งกิจนิมนต์ต่าง ๆ ต้องยกเลิก มีประชาชนชาวบ้าน บางรายนำภัตตาหารมาถวาย สถานการณ์โควิด-19 ยังคงระบาดในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา พระสงฆ์งดออกเดินบิณฑบาตวันติดโควิด-19 งดกิจนิมนต์ เพื่อเป็นการป้องกันตนเอง และ พระสงฆ์มีเพียงญาติโยมบางส่วนเท่านั้นที่ทราบเรื่อง ก็จะนำอาหารมาถวายพระสงฆ์ ทำให้ตอนนี้บางวันก็ต้องฉันอาหารแห้งกระป๋อง หรือบะหมี่กึ่งสำเร็จรูป ซึ่งพระสงฆ์ต้องระวัง การบริโภคอาหารที่ถูกหลักโภชนาการและการป้องกันติดเชื้อโควิด-19 การส่งเสริมสุขภาพ พระสงฆ์ทำการจัดบริเวณวัดให้มีสภาพแวดล้อมดีเหมาะแก่ป้องกันลดการแพร่ระบาดเชื้อไวรัส

โควิด-19 การปฏิบัติธรรมช่วยให้มีสุขภาพจิตดีเมื่อเผชิญกับการแพร่ระบาดเชื้อไวรัสโควิด-19

2) ด้านชุมชนและสังคมดูแลปฏิบัติจากพระสงฆ์ ประชาชนและชุมชนมีการสร้างภาคีเครือข่าย คณะสงฆ์ร่วมกันทำงานส่งเสริมสุขภาพในสถานการณ์โควิด-19 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสนับสนุน อุปกรณ์ทางการแพทย์ป้องกันโควิด-19 รวมทั้งสนับสนุนงบประมาณในการดูแลสุขภาพ พระสงฆ์ อีกทั้งชุมชนสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ในการส่งเสริมสุขภาพเพื่อป้องกันโควิด-19 อีกทั้งการจัดทำฐานข้อมูลด้านสุขภาพของพระสงฆ์ที่ติดโควิด ให้พระสงฆ์อาพาธเข้าถึงบริการ ด้านการแพทย์สาธารณสุขอย่างทันที่ 3) ด้านผู้นำสุขภาพของชุมชนและสังคม รูปแบบวัดจัดกิจกรรมดำเนินการตามมาตรการของกระทรวงสาธารณสุขอย่างเคร่งครัด วัดและพระสงฆ์เป็นศูนย์กลางสุขภาพชุมชน การสร้างความร่วมมือกับคณะสงฆ์และชุมชนสร้าง Temple Isolation เป็นการแยกกักตัวที่วัด ซึ่งเป็นแนวทางสำหรับพระสงฆ์ที่ป่วยติดเชื้อโควิด-19 ที่อยู่ระหว่างรอเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาล และแพทย์พิจารณาว่ารักษาตัวที่วัดได้ หรือรักษาตัวในโรงพยาบาลหรือสถานที่รัฐจัดให้อย่างน้อย 10 วัน แล้วจำหน่ายเพื่อแยกกักตัวที่วัดต่อไป

อภิปรายผล

1. สภาพทั่วไปและปัญหาอุปสรรคส่งเสริมสุขภาพพระสงฆ์ในสถานการณ์โควิด-19 จังหวัดนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมาทำการตรวจค้นหา ผู้ป่วยโควิด-19 เร่งค้นหาผู้ติดเชื้อเชิงรุก นำเข้าสู่ระบบรักษา ทั้งผู้ที่ไม่ป่วยหรือป่วยให้แต่ละอำเภอและพื้นที่เสี่ยง โดยทำแผน ค้นหากลุ่มเสี่ยงแต่ละพื้นที่ในบุคลากร ทุกกลุ่ม โดยสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครราชสีมา และสถานบริการสาธารณสุขในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมาจะเก็บตัวอย่าง นำส่งศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ที่ 9 แล้วสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครราชสีมา จะเป็นผู้รวบรวมให้กรมควบคุมโรคต่อไป ทั้งนี้เพื่อเร่งค้นหาผู้ติดเชื้อเชิงรุก นำเข้าสู่ระบบรักษาให้คงมาตรการระดับองค์กร และบุคคล เพื่อลดความเสี่ยงการแพร่ระบาดโควิด-19 จากสถานการณ์พระสงฆ์เสียชีวิตจากโควิด-19 คณะสงฆ์จังหวัดนครราชสีมา ดำเนินการงดงานกิจกรรมทางพระศาสนาที่มีประชาชนมาร่วมงานเป็นจำนวนมาก ขอให้เจ้าอาวาสวัดทุกวัด หมั่นตรวจตราและแนะนำให้พระภิกษุสามเณร ภายในวัด สวมหน้ากากอนามัย พร้อมทั้งใช้แอลกอฮอล์เจลล้างมือ หากมีอาการผิดปกติ มีไข้ ร่วมกับอาการระบบทางเดินหายใจ ให้รีบพบแพทย์ทันที สอดคล้องกับ สมศรี สัจจะสกุลรัตน์ และคณะ ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติกิจการสงฆ์ของเจ้าอาวาส ในสถานการณ์ระบาดของโรคโควิด-19 พบว่า เมื่อประชาชนได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ย่อมมีผลต่อวัดและการปฏิบัติหน้าที่ของพระสงฆ์เช่นเดียวกัน เนื่องจากวัดเป็นศูนย์กลางของชุมชนคู่กับสังคมไทย เป็นทั้งที่ พานักของพระภิกษุสามเณร และเป็นสถานสาธารณสุขสงเคราะห์แก่ชุมชน สถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 จึงมีผลต่อ

การเปลี่ยนแปลงระบบทางสังคมวัดเป็นอย่างมาก ให้ต้องมีการปรับเปลี่ยนวิถีปฏิบัติกิจวัตรประจำวันเช่น พิธีกรรมทางศาสนาใช้ระยะเวลาให้น้อยลง ให้ทำความสะอาดห้องและอุปกรณ์ที่ใช้ร่วมกันทุกวัน ในขณะที่ภาระงานฉาบฉวยทั้งผู้ติดเชื้อและไม่ติดเชื้อมากขึ้นค่าใช้จ่ายด้านสาธารณสุขโรคเพิ่มขึ้นต้องเตรียมที่ล้างมือ เจลแอลกอฮอล์ ปรอทวัดไข้ เป็นต้น นอกจากนี้วัดบางแห่งจัดเป็นศูนย์พักคอยผู้ป่วย (community isolation) ถือเป็นภาระสงเคราะห์ช่วยเหลือประชาชน ซึ่งในยามปกติเป็นผู้ถือกุญแจและสนับสนุนวัด (สมศรี สัจจะสกุลรัตน์ และคณะ, 2564)

2. การขับเคลื่อนส่งเสริมสุขภาพพระสงฆ์ในสถานการณ์โควิด-19 จังหวัดนครราชสีมา ด้านความรู้ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครราชสีมา และสถานบริการสาธารณสุขในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา มีการให้ความรู้ในเรื่องของการสวมหน้ากากอนามัย การแนะนำเน้นให้ล้างมือด้วยสบู่ หรือเจลแอลกอฮอล์บ่อย ๆ หลีกเลี่ยงการอยู่ใกล้ชิดบุคคลอื่นในที่พักอาศัย ด้านการปฏิบัติ วัดที่รับประกอบพิธีฉาบฉวยผู้ป่วยโควิด-19 ของจังหวัดนครราชสีมา โดยหากมีผู้ป่วยโควิด-19 ที่รักษาตัวอยู่ที่โรงพยาบาลในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา เสียชีวิตลงทางโรงพยาบาลจะรีบประสานชุดกู้ภัยเฉพาะกิจของมูลนิธิศุภ 31 นครราชสีมา ให้รีบเคลื่อนย้ายและนำส่งร่างผู้ป่วยโควิด-19 ที่เสียชีวิต ไปประกอบพิธีประชุมเพลิงที่วัดโดยเร็ว ซึ่งพระสงฆ์และวัดจะเป็นที่พึ่งสุดท้ายในการนำร่างผู้เสียชีวิตมาประกอบพิธี ด้านบริการสุขภาพและสวัสดิการ การบริการสาธารณสุขสำหรับพระสงฆ์ให้ได้รับการบริการอย่างทั่วถึง วัดในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา ได้นำหน้ากากอนามัย ที่สมเด็จพระสังฆราช ทรงประทานมาให้กับพระภิกษุสงฆ์ สามเณร ในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา ได้สวมใส่ป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 โดยแจกจ่ายให้กับพระภิกษุสามเณร ที่อาศัยอยู่ภายในวัด สอดคล้องกับสุวรรณชัย วัฒนาวิจิตรชัย กล่าวว่า การปฏิบัติตนของพระสงฆ์และวัดในสถานการณ์โควิดควรหลีกเลี่ยงการจัดกิจกรรมที่มีการรวมตัวกันของประชาชนหากจำเป็นต้องจัดพิธี ต้องควบคุมจำนวนผู้มาประกอบพิธีให้น้อยที่สุดและเว้นระยะห่างอย่างน้อย 1 เมตร มีระบบการคัดกรองผู้เข้ามาในศาสนสถานทุกคน ทำความสะอาดสถานที่ อุปกรณ์ พื้นผิวที่มีการสัมผัสร่วมกันบ่อย ๆ กรณีพบผู้ติดเชื้อในวัดหรือศาสนสถานต่าง ๆ ในชุมชน ให้งดกิจกรรมทางศาสนา และปิดสถานที่ตามที่เจ้าพนักงานควบคุมโรคกำหนดและทำความสะอาดสถานที่ พื้นผิวหรือ อุปกรณ์ที่ใช้ร่วมกันทุกวัน ด้วยน้ำยาทำความสะอาด อย่างน้อยวันละ 2 ครั้ง อาจเพิ่มความถี่ในการทำ ความสะอาด กรณีมีผู้ใช้บริการจำนวนมากหรือกรณีพบผู้ติดเชื้อ จัดให้มีจุดบริการล้างมือด้วยสบู่และน้ำ หรือเจลแอลกอฮอล์อย่างเพียงพอ (สุวรรณชัย วัฒนาวิจิตรชัย, 2564)

3. นำเสนอรูปแบบส่งเสริมสุขภาพพระสงฆ์ในสถานการณ์โควิด-19 จังหวัดนครราชสีมา ด้านการดูแลสุขภาพ รูปแบบพึ่งพาตนเองพระสงฆ์ในสถานการณ์โควิด-19 จังหวัดนครราชสีมา พระสงฆ์ต้องระงับการบริโภคอาหารที่ถูกหลักโภชนาการและการป้องกัน

ติดเชื้อโควิด-19 การส่งเสริมสุขภาพพระสงฆ์ทำการจัดบริเวณวัดให้มีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม ป้องกันลดการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 การปฏิบัติธรรมช่วยให้มีสุขภาพจิตดีเมื่อเผชิญกับการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ด้านชุมชนและสังคมดูแลอุปถัมภ์พระสงฆ์ ประชาชนและชุมชนมีการสร้างภาคีเครือข่ายคณะสงฆ์ร่วมกันทำงานส่งเสริมสุขภาพในสถานการณ์โควิด-19 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสนับสนุนอุปกรณ์ทางการแพทย์ป้องกันโควิด-19 รวมทั้งสนับสนุนงบประมาณในการดูแลสุขภาพพระสงฆ์ อีกทั้งชุมชนสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ในการส่งเสริมสุขภาพเพื่อป้องกันโควิด-19 ด้านพระสงฆ์เป็นผู้นำด้านสุขภาพของชุมชนและสังคมรูปแบบวัดจัดกิจกรรมดำเนินการตามมาตรการของกระทรวงสาธารณสุขอย่างเคร่งครัด วัดและพระสงฆ์เป็นศูนย์กลางสุขภาพชุมชน การสร้างความร่วมมือกับคณะสงฆ์และชุมชนสร้าง Temple Isolation เป็นการแยกกักตัวที่วัด ซึ่งเป็นแนวทางสำหรับพระสงฆ์ที่ป่วยติดเชื้อโควิด-19 ที่อยู่ระหว่างรอเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาล และแพทย์พิจารณาว่ารักษาตัวที่วัดได้ สอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ กล่าวว่า ตั้งแต่บรรพกาลจวบจนปัจจุบัน พระภิกษุสงฆ์มีส่วนสำคัญต่อการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนเป็นอย่างมาก ทั้งในฐานะศูนย์รวมจิตใจ ในฐานะนักคิดนักพัฒนา และในฐานะผู้เจริญเมตตาแก่สรรพสัตว์ทั้งหลาย ท่ามกลางความยากลำบากในสถานการณ์โควิด-19 แพร่ระบาดระลอกแรก ๆ พระสงฆ์ได้มีบทบาทช่วยเหลือโยมอย่างเด่นชัด ตั้งแต่การจัดหาหน้ากากอนามัยแจก การตั้งโรงทานค้าจุนผู้ตกทุกข์ได้ยาก การตั้งศูนย์ช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบ ตลอดจนการบำเพ็ญกุศลและฌาปนกิจศพผู้เสียชีวิตจากโรคร้ายชนิดนี้ ภายใต้บทบัญญัติแห่งธรรมนุญพระสงฆ์มีการพูดถึง “บวร” หรือ “บ้าน – วัด – โรงเรียน” ซึ่งเป็นฐานที่มั่นสำคัญในการสนับสนุนให้พระสงฆ์สามารถดูแลสุขภาพตนเองได้ตามหลักธรรมวินัย ไปพร้อม ๆ กับการที่ชุมชนและสังคมสามารถวางแผนทางอุปถัมภ์พระสงฆ์ได้อย่างเหมาะสม และส่งเสริมบทบาทให้ “พระสงฆ์เป็นผู้นำด้านสุขภาพ” ของชุมชนและสังคม (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ, 2564)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยเรื่อง รูปแบบการส่งเสริมสุขภาพพระสงฆ์ในสถานการณ์โควิด-19 ในจังหวัดนครราชสีมา พบว่า รูปแบบการส่งเสริมสุขภาพพระสงฆ์ในสถานการณ์โควิด-19 จังหวัดนครราชสีมา มีการส่งเสริมความรู้ในการดูแลสุขภาพ ร่วมมือกันหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดูแลพระสงฆ์คณะสงฆ์จังหวัดนครราชสีมา ออกประกาศ เรื่องมาตรการควบคุมการแพร่ระบาดของโควิด-19 ในช่วงเทศกาล สำหรับพระภิกษุสามเณร ขอความร่วมมือวัดที่เป็นศูนย์กลางชุมชน และวัดท่องเที่ยวของจังหวัด ทำความสะอาดบริเวณพื้นที่ศาสนสถาน พื้นที่อื่น ๆ ที่เสี่ยงต่อการแพร่ระบาดของโรค พร้อมจัดแอลกอฮอล์เจลล้างมือให้เพียงพอ สนับสนุน

กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพพระสงฆ์ป้องกันการแพร่ระบาดของโควิด-19 ให้เป็นรูปธรรมมากขึ้น เพื่อขจัดปัญหาการแพร่ระบาดของโควิด-19 มีข้อเสนอแนะคือ คณะสงฆ์ควรดำเนินการส่งเสริมสุขภาพพระสงฆ์ในสถานการณ์โควิด-19 ตามธรรมเนียมสุขภาพพระสงฆ์ หน่วยงานของรัฐควรสนับสนุนกิจกรรมดำเนินการส่งเสริมสุขภาพพระสงฆ์ในสถานการณ์โควิด-19 ตามธรรมเนียมสุขภาพพระสงฆ์ ให้เกิดการตระหนักในการดูแลสุขภาพพระสงฆ์อย่างเร่งด่วน ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมคือ ควรศึกษาเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพพระสงฆ์ในสถานการณ์โควิด-19 ในคณะสงฆ์จังหวัดอื่น ๆ ควรศึกษาหลักธรรมในประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมสุขภาพพระสงฆ์ในสถานการณ์โควิด-19

เอกสารอ้างอิง

- กรมควบคุมโรค. (2565). โควิด-19: สถานการณ์ผู้ติดเชื้อโควิด-19. เรียกใช้เมื่อ 8 มกราคม 2565 จาก <https://ddc.moph.go.th/covid19-dashboard/>
- พระครูนวมงคลวิศิษฐ์. (2559). พระสงฆ์กับบทบาทการพัฒนาสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย. เรียกใช้เมื่อ 10 ตุลาคม 2564 จาก <http://www.ojs.mcu.ac.th/index.php/soc/article/1671/1304>
- พระณัฐวุฒิ พันทะลี. (2563). บทบาทของพระสงฆ์กับการช่วยเหลือประชาชนในสถานการณ์โควิด-19. วารสารวิชาการแสงอีสาน, 17(1), 66-76.
- พระราชปรียัติ และคณะ. (2562). การส่งเสริมสุขภาพด้านอาหารและโภชนาการ ของสามเณร ในจังหวัดพะเยา. (พิมพ์ครั้งที่ 3). เชียงใหม่: ภัทระ พรี่เพรส.
- พินิจ ลาภธนานนท์. (2563). สุขภาวะของพระสงฆ์ ปี 2563. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ.
- พิริยะ ผลพิรุฬห์. (2563). ผลกระทบทางเศรษฐศาสตร์จากไวรัสโควิด-19. เรียกใช้เมื่อ 8 ตุลาคม 2564 จาก <https://www.thebangkokinsight.com/334242/>
- ภาวิณี สุคันธมาศ. (8 พฤศจิกายน 2564). มหาเถรสมาคมกับการสงเคราะห์พระสงฆ์ในสถานการณ์โควิด-19. (พระสมุห์ธงชัย สุนทรจาโร, ผู้สัมภาษณ์)
- สมศรี สัจจะสกุลรัตน์ และคณะ. (2564). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติกิจการสงฆ์ของเจ้าอาวาส ในสถานการณ์ระบาดของโรคโควิด 19. วารสารวิจัยการพยาบาลและสุขภาพ, 2(2), 125-137.
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2564). ธรรมเนียมสุขภาพพระสงฆ์. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ.
- สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ. (2564). Temple Isolation เมื่อพระไม่ทิ้งโยม ร่วมพลังฝ่าฟันวิกฤตโควิด-19. นนทบุรี: สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ.

- สุเชาว์ ตริวิเศษ. (3 พฤศจิกายน 2564). พระสงฆ์กับสถานการณ์โควิด-19. (พระสมุห์ธงชัย
สุนทรจาโร, ผู้สัมภาษณ์)
- สุวรรณชัย วัฒนายิ่งเจริญชัย. (2564). การปฏิบัติตนของพระสงฆ์ในสถานการณ์โควิด 19.
เรียกใช้เมื่อ 10 ตุลาคม 2564 จาก [https://www.thaihealth.or.th/Content/
54997](https://www.thaihealth.or.th/Content/54997)